

Гайдар А. О.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ВПЛИВ ЗАВИЩЕНОГО ТА ЗНИЖЕНОГО ВАЛЮТНОГО КУРСУ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

Проблема коливання курсу національної валюти актуальна для будь-якої країни. Уряди багатьох держав штучно занижують або, навпаки, завищують курс своєї валюти для виконання завдань у сфері економічного розвитку.

В економічній науці над цією проблемою працювали такі вчені, як Д. Кейнс, Дж. Фрідмен, Р. Мандел, Р. Дорнбуш, М. Еванс, Р. Маккінон, К. Рогоф, Г. Касел.

Проблема динаміки курсу валюти і визначення критеріїв його заниженості й завищеності є предметом дослідження теорій визначення валютного курсу. Однією серед традиційних теорій валютного курсу є теорія паритету купівельної спроможності. Для визначення заниженості чи завищеності обмінного курсу національної валюти необхідно порівняти його з паритетом купівельної спроможності (PPP), який характеризує купівельну спроможність валюти стосовно долара США.

Міжнародні та національні урядові організації порівнюють рівень життя населення окремих країн та груп країн шляхом зіставлення доходів домогосподарств на основі паритетів купівельної спроможності валют під час розробки заходів соціального та економічного розвитку. Особливістю багатосторонніх порівнянь є не тільки те, що вони проводяться для групи країн, а й те, що інформація про ціни й кількість виготовленої та спожитої в цих країнах продукції розглядається як єдине ціле для отримання необхідної системи взаємопов'язаних індексів [1].

В основі Програми міжнародних порівнянь ВВП, яка здійснюється Організацією економічного співробітництва та розвитку під егідою ООН з метою забезпечення міжнародних порівнянь макроекономічних показників, закладено саме розрахунки паритетів купівельної спроможності валют.

Розрахунок паритетів купівельної спроможності валют – це достатньо складний і трудомісткий процес, який передбачає збирання й обробку великої кількості інформації про ціни, обсяги виготовленої та спожитої продукції за окремими групами товарів.

Методика розрахунку PPP така: по-перше, ВВП кожної країни поділяється на ряд однорідних товарних груп відповідно до компонентів кінцевого використання ВВП. По-друге, в межах кожної товарної групи експертним шляхом відбирається деяка кількість товарів-представників, за якими проводиться реєстрація національних цін, і вже на їх основі розраховуються індивідуальні та багатосторонні PPP. Останні, у свою чергу, агрегуються у зведений PPP [2].

Розрахунки PPP широко практикуються для розробки національної економічної політики. Центральні банки покладаються на оцінки PPP у визначенні курсів своїх валют. Це має особливе значення для управління реальним обмінним курсом (R). Якщо $R < 1$, то реальна купівельна спроможність національної валюти стосовно іноземних товарів знижується, а експортна конкурентоспроможність зростає. І навпаки, якщо $R > 1$, то національна валюта знецінюється швидше, ніж різниця між внутрішньою та іноземною інфляцією [3].

Значна перевага теорії паритету купівельної спроможності – це можливість урахування інфляції.

Противники даної теорії знайшли ряд недоліків, оскільки неможливо отримати коректні дані, коли в різних економіках структури виробництва та відносні ціни товарів змінюються, наповнення та якість товарів споживчого кошика в різних країнах може значно відрізнятись. Тобто теорія паритету купівельної спроможності має бути доповнена введенням фактора відносної ціни товарів, оскільки через існування конкуренції, торгових бар'єрів, митних квот, податків, транспортних витрат, державних обмежень, відмінностей у технологіях виробництва, умов торгівлі, які пов'язані з належністю країни до економічних угруповань, ціни на один і той самий товар у різних країнах можуть дуже відрізнятись.

Таким чином, у врахуванні даних недоліків та мінімізації їх впливу теорія паритету купівельної спроможності може слугувати основою оцінки конкурентоспроможності країни, а маючи уявлення про те, яку кредитно-грошову політику у довгостроковій перспективі проводить уряд тієї чи іншої країни, можна з високим ступенем упевненості прогнозувати можливі тенденції динаміки валютних курсів.

На відхилення офіційного валютного курсу від паритету купівельної спроможності в той чи інший бік впливає орієнтація країни на експорт або імпорт.

Для країн, які є експортоорієнтованими вигідний занижений курс національної валюти, що призводить до падіння внутрішніх цін держави і вони стають нижчими середньосвітових. Оскільки експортери отримують прибутки в іноземній валюті, при її конвертації вони мають більшу суму і можуть продавати товари за цінами, нижчими за світові. Тобто національні товари експортуються за демпінговими цінами.

Водночас занижений валютний курс дає додаткові конкурентні переваги національним товаровиробникам не тільки на зовнішніх, а й на внутрішньому ринку, що сприятливо впливає на розширення ринків збуту продукції та зростання обсягів виробництва, в країні спостерігається пожвавлення економіки, викликане підвищенням конкурентоспроможності експорту [4].

Зовсім по-іншому на структуру експорту й імпорту впливає завищеність курсу національної валюти порівняно з її реальною купівельною спроможністю. Внутрішні ціни виявляються вищими за світові, що викликає

падіння ефективності експорту і його скорочення. Ця ситуація здешевлює й розширює імпорт.

Однак, на нашу думку, штучне маніпулювання валютним курсом не повинно бути основним фактором у конкурентній боротьбі на внутрішньому й зовнішніх ринках. Альтернативою може бути правильна фіскальна, бюджетна і грошово-кредитна політика уряду й Національного банку [4].

Таким чином, пріоритетом грошово-кредитної політики в Україні має бути забезпечення стійкості фінансової системи і стабільності національної валюти за рахунок зростання реального ВВП та зниження темпів інфляції.

Деякі країни, наприклад США, використовують подвійну систему валютного курсу, тобто підтримують високий курс національної валюти всередині країни та занижують його за її межами. Це дозволяє їм використовувати переваги завищеності й заниженості валютного курсу та мінімізувати недоліки [4].

Отже, маючи низьку вартість своєї валюти за кордоном, країна розширює ринки збуту продукції національних виробників, яка саме через свою досить низьку вартість, виражену в грошових одиницях країни-виробника, поставляється на світові ринки за демпінговими цінами, стає більш конкурентоспроможною порівняно з аналогічними товарами інших країн-виробників і, тим самим, значно збільшує обсяг свого експорту.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Central Intelligence Agency. URL: https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/region/region_eur.html (дата звернення: 28.102020).
2. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <http://www.oecd.org> (дата звернення: 28.102020).
3. Інформаційний портал. URL: <http://do-finance.com/> (дата звернення: 28.102020).
4. Офіційний сайт журналу «Кореспондент». URL: <http://ua.korrespondent.net/> (дата звернення: 28.102020).

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна